

# «Зелений» бізнес починається із «зеленого офісу»

**Світлана  
Пермінова,**  
директор  
Центру еколо-  
гічної сертифі-  
кації та мар-  
кування ВГО  
«Жива планета»

**Світлана Берзіна,**  
заступник голови  
технічного комітету  
стандартизації ТК 82  
«Охорона довкілля»;  
експерт журналу  
«ECOBUSINESS.  
Екологія  
підприємства»



## Головне у публікації:

- Про стандарт СОУ.ОЕМ 08.036.067:2012 Зелений офіс — Екологічні критерії
- Як зробити офіс «зеленим»: рекомендації
- Про значення екологічних маркувань у вигляді різних графічних зображень
- Завдання «зеленого» менеджменту компанії
- «Зелений офіс» ТОВ «Північно-Український Будівельний Альянс»

Глобальний екотренд, що охоплює усі сфери сучасного життя, не обійшов увагою й робоче середовище організацій офісного типу, знайшовши втілення у концепції «зеленого офісу», яка вже стала візитівкою багатьох провідних компаній світу й з року в рік набуває дедалі більшої популярності.



## Що таке «зелений офіс»



### ДОВІДКА!

«Зелений офіс» — це система управління організацією, яка складається з інформаційних, організаційних і технічних заходів, покликаних мотивувати працівників компанії дбайливо ставитися до ресурсів офісу та довкілля, підвищувати рівень екологічної компетентності та відповідальності. Важливо, що впровадження цієї системи не потребує суттєвих витрат чи надскладних методів реалізації.

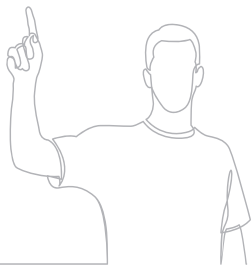
Для запобігання можливим маніпулюванням «зеленим» трендом серед компаній і запровадження єдиного підходу до оцінювання національний технічний комітет стандартизації ТК 82 «Охорона довкілля» розробив стандарт СОУ.ОЕМ 08.036.067:2012 Зелений офіс — Екологічні критерії та метод оцінювання життєвого циклу (далі — Стандарт).

Цей Стандарт був прийнятий у 2012 році й отримав скорочену народну назву — «зелений офіс». Він установлює набір вимог і показників, що були визначені розробником на основі кращих практик управління екологічними аспектами в організаціях офісного типу та стандартів систем екологічної оцінки будівель і споруд LEED (США), BREEAM (Великобританія), DGNB (Німеччина).

Упровадження вимог «зеленого офісу» згідно зі Стандартом дає змогу знизити шкідливий вплив на робоче середовище та довкілля, зменшити обсяги утворюваних відходів і забезпечити ефективне управління ними, раціональніше використовувати ресурси та заощаджувати кошти.

Стандарт є універсальним, його можна застосовувати для організацій офісного типу будь-якої форми власності й масштабів.

У багатьох країнах він популярний і серед великих компаній, і серед бюджетних організацій. У деяких країнах упровадження «зеленого офісу» рекомендовано профспілковими організаціями з метою запобігання низки захворювань, пов'язаних із впливом на офісних працівників робочого середовища.



**Слід зауважити:** якщо у плани компанії входить не тільки застосування стандарту як керівництва для досягнення певних цілей, а й публічна заява про те, що організація відповідає вимогам «зеленого офісу», то є необхідним підтвердження відповідності стандарту шляхом сертифікації. Такий підхід відповідає правилам ділової етики та міжнародній практиці.



## Робота у «зеленому офісі» = здорові та безпечні умови праці — це міф чи реальність?

Ще наприкінці минулого століття було доведено, що працівники офісів часто хворіють, і це пов'язано з такими причинами:

- розмноження бактерій та грибів у приміщеннях, де підвищений рівень вологості;
- в офісах, де працюють з електронною технікою, підвищений електромагнітний фон, концентрація якого збільшується, якщо робоче місце організовано неправильно;
- недостатня іонізація повітря;
- некомфортний мікроклімат (призводить до пересихання слизових оболонок);
- нестача денного світла, погане освітлення;
- шуми від техніки;
- відсутність контакту з живою природою та агресивне візуальне середовище;
- низька якість повітря, яке забруднюється токсичними речовинами та алергенами, що вивільняються від будматеріалів та матеріалів для оздоблення, техніки, меблів тощо.

Концентрація шкідливих речовин в офісному повітрі може досягати такого ступеня, коли у працюючих у цих приміщеннях розвиваються хронічні захворювання верхніх дихальних шляхів, бронхіти, прояви алергії.

Результати дослідження «Здоров'я, самопочуття і продуктивність роботи в офісах», проведеного у 2014 році за ініціативою Всесвітньої ради «зеленого» будівництва (World Green Building Council, WGBC), дають змогу впевнено стверджувати, що «зелений офіс» згідно зі Стандартом поліпшує умови та підвищує продуктивність праці.

На *малюнках 1, 2* наведені результати дослідження австралійських науковців, під час якого були проаналізовані відповіді працівників, які працюють у «зелених» та звичайних офісах, щодо їх задоволеності та стану здоров'я.

Опитування охоплювало 351 респондентів, які працюють у 10 екологічно сертифікованих («зелених») офісах та 159 респондентів, що працюють у 11 звичайних офісах.

До того ж більшість опитаних віддали перевагу «зеленим» робочим місцям. Працівники робочих місць у «зелених офісах» уважали себе щасливішими та здоровішими.

Щороку у світі на звалищах опиняється

**40**

**млн. т**  
електроніки

**ЦЕ ЦІКАВО!** В ЄС у секторі послуг задіяно 70 % працездатного населення, більшість якого працює в офісах.



Рис. 1. Результати опитування офісних працівників  
«Я не задоволений»

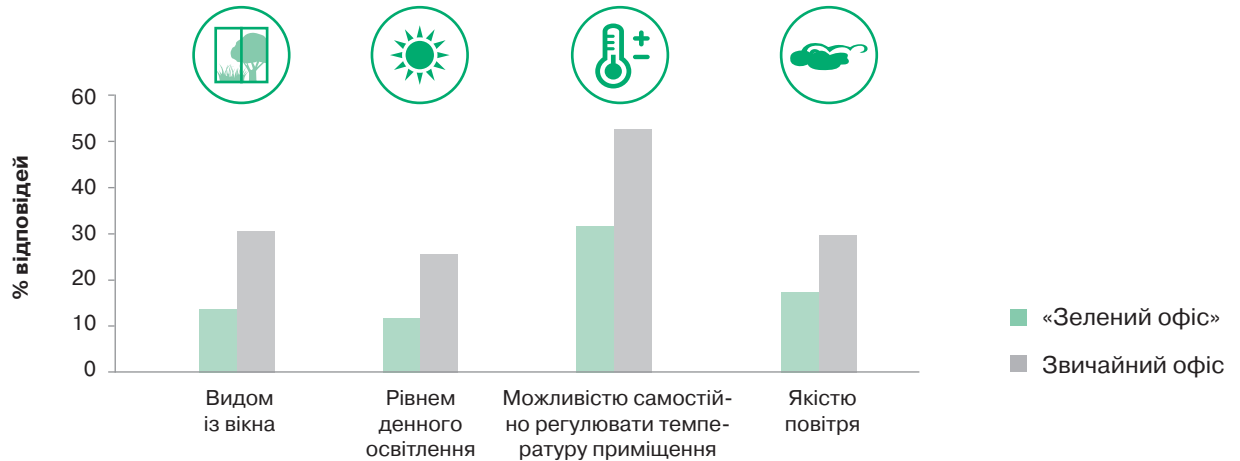
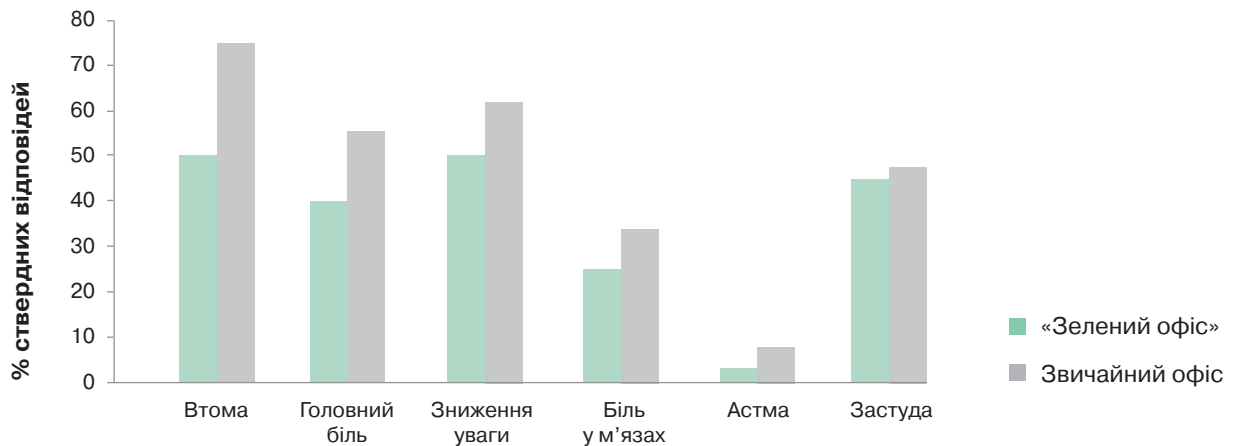


Рис. 2. Результати опитування офісних працівників  
«Я відчуваю ці симптоми на роботі протягом останніх 12 місяців»



**ЦЕ ЦІКАВО!** Загалом у світі офіси споживають 40 % усіх корисних копалин.



### **ДОКАЗИ того, як деякі аспекти офісного середовища впливають на офісних працівників**

**Тепловий комфорт.** У 1996 році американські науковці встановили, що температурний контроль у діапазоні всього 4°C підвищує здатність до логічного мислення на 3%. У 2006 році проаналізували 24 дослідження щодо залежності продуктивності праці від температурного режиму. За результатами було зроблено висновок, що в умовах холоду/тепла (15 і 30°C) вона на 10% нижча, ніж при комфортній температурі (21–23°C). У 2011 році вчені зафіксували зниження продуктивності праці на 4% в умовах холоду, і на 6% — в умовах спеки.

**Якість повітря у приміщенні.** У 2011 році корейський вчений Йоон Че зафіксував зростання продуктивності праці офісних працівників на 8%, посиливши інтенсивність вентиляції в офісі з 5 до 20 м³/с. Дослідження WGBC 2014 року підтвердило, що тільки завдяки правильній вентиляції можна заощадити 0,8–1,3% на охорону здоров'я та підвищити продуктивність праці на 3–18%.

**Освітлення:** Неврологи встановили, що офісні працівники, які працюють біля вікна, отримують на 173% більше нейтрального (білого) світла та в середньому на 46 хвилин довше сплять уночі. Персонал, що працює в офісах без вікон, мав проблеми з дисфункцією сну та сонливістю протягом дня.

Сучасний, комфортний та безпечний для людини простір із чистим повітрям і великою кількістю природного світла — це лише основні чинники, що вигідно відрізняють «зелений офіс» від звичайного. Проте, крім приміщення, важливо зважати й на інші чинники, що пов'язані з впливом на здоров'я офісного працівника, такі як, наприклад, вибір побутової хімії, комп'ютерного та офісного обладнання, меблів, якість питної води та продуктів харчування тощо.



### **Як зробити офіс «зеленим»: рекомендації**

Передусім слід завантажити Стандарт й ознайомитись із порадами щодо його впровадження. Зробити це можна, завантаживши відповідне керівництво на сайті <http://www.ecolabel.org.ua/> через розділи Стандарти — Зелений офіс.



Упровадження Стандарту передбачає реалізацію низки заходів, набір яких залежить від рівня відповідності його вимогам.

Спочатку слід створити робочу групу, члени якої, керуючись Стандартом, проведуть попереднє оцінювання та розроблять план заходів, спрямованих на впровадження «зеленого офісу».



## Закупівлі

Придбання товарів із поліпшеними екологічними характеристиками — це перший крок до створення «зеленого простору». Вибираючи канцтовари, папір, мийні засоби, оздоблювальні матеріали, меблі тощо слід орієнтуватись на наявність екологічних маркувань, що застосовують згідно з вимогами стандартів ISO 14020.



Дізнатись про значення екологічних маркувань у формі різних графічних зображень можна відвідавши **портал споживача** <http://gpp.in.ua/> або скористувавшись **спеціальним мобільним додатком**.

Обираючи офісну техніку, необхідно звернути увагу на її клас енергозбереження. Перевагу слід надавати засобам для друку та копіювання із повторною заправкою картриджів.

Також варто позбутися одноразових речей, особливо, зроблених із пластику.



## Ресурси

Максимально ефективне використання без погіршення умов праці.

**Електропостачання:** максимально використовуйте природне світло; застосовуйте енергозберігальне освітлення та офісне обладнання; вимикайте з розетки прилади та зарядні пристрої, які не використовуєте; налаштовуйте автоматичний перехід на «режим енергозбереження» для персональних комп'ютерів.

Також бажано встановити систему автоматичного контролю освітлення (наприклад, датчики руху).

Ноутбук споживає електроенергії у

**5** разів менше,

ніж стаціонарний комп'ютер

Споживання електроенергії офісним обладнанням у режимі очікування може становити понад 10 % від загального споживання.

Використовуючи в комп'ютері сплячий режим, можна заощадити 60–70 % енергії. Це, згідно з даними програми Energy Star, запобігає щорічним викидам ~ 135 г CO<sub>2</sub> лише від одного комп'ютера.

Ноутбук споживає електроенергії у 5 разів менше, ніж стаціонарний комп'ютер.

У стандартному офісі на освітлення припадає 40 % спожитої електроенергії.

Природне освітлення робочого місця сприяє підвищенню продуктивності праці.

Порівняно з лампами розжарювання, компактні люмінесцентні лампи споживають на 65–75 % менше енергії, а служать у 10–13 разів довше, тоді як світлодіодні лампи споживають на 80 % енергії менше й служать у 250 разів довше.

З 2012 року у країнах ЄС повністю заборонено продаж ламп розжарювання. Програма ООН із навколишнього середовища (UN Environment) та Глобальний екологічний фонд (GEF) мають на меті добитися повної заборони застосування ламп розжарювання.

**Водопостачання:** обов'язковим є встановлення приладів обліку споживання холодної та гарячої води (лічильників), контроль справності сантехнічного обладнання, встановлення фільтрів для питної води (або забезпечення постачання очищеної води, наприклад в кулерах).

Кульові змішувачі порівняно з вентильними дають змогу економити ~ 40 % води.

Економія води при застосуванні аератора ~ 70–90 %.

Залежно від інтенсивності протікання крану за тиждень марно може бути витрачено від 300 л води до кількох тисяч.

Регулювання температури (ручне або автоматичне) дає змогу зменшити видатки на опалення до

**25 %**

**Теплопостачання:** утеплюйте чи встановіть сучасні вікна та двері (на ніч варто закривати їх шторами або жалюзі), використання терморегуляторів на батареях дасть змогу економити, підтримуючи належний температурний режим.

**«Зелений» друк:** слід максимально перейти на електронний документообіг, якщо ж неможливо повністю відмовитися від паперових носіїв, потрібно намагатися розміщувати на одному аркуші паперу якомога більше тексту (зменшувати шрифт та розмір берегів документа), застосовувати двохсторонній друк.

В Україні папір становить 20–25 % від твердих побутових відходів. Перероблення 1 т макулатури дає змогу врятувати 17–20 дерев, заощадити 55 % води та 60–70 % енергії, потрібної для виробництва паперу з первинної сировини.

Одне доросле дерево за добу продукує обсяги кисню, достатні для дихання трьох людей протягом майже трьох діб.

Перероблення  
1 т макулатури  
дає змогу врятувати  
орієнтовно

20  
дерев



**«Зелена» реклама:** використовуйте для комунікацій та реклами Інтернет (замість друкованих оголошень, плакатів та банерів), надсилайте листи електронною поштою, проводьте презентації замість роздачі друкованих брошур.

**Сталий транспорт:** забезпечуйте регулярне проходження технічного обслуговування автотранспортних засобів у спеціалізованих сервісних центрах, відмовляйтеся від транспорту, у якого викиди перевищують установлені екологічні норми, у разі придбання нового авто — надавайте перевагу екологічнішим аналогам.

## Відходи

### Дотримуйтесь правил 3 R:

- **Reduce (скорочуй)** — усі дії мають бути спрямовані на скорочення відходів ще на стадії придбання товару, послуги чи робіт;
- **Reuse (повторно використовуй)** — використання тих матеріалів, які можна задіяти ще декілька разів.

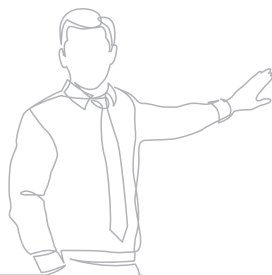
Повторне використання зарядженого картриджу (або тонер-касети) заощаджує 1 кг металу й пластику та майже 2 л нафти, що йдуть на його виготовлення.

- **Recycle (переробляй)** — сортуйте й забезпечуйте ефективне та безпечне управління відходами.

Утилізація однієї стандартної алюмінієвої банки з-під напою дає змогу заощадити енергію, достатню для роботи телевізора впродовж 3 год. Щохвилини у світі виробляють 350 тис. алюмінієвих банок.

Для виробництва мобільних телефонів і персональних комп'ютерів щороку використовують 3 % світового видобутку золота й срібла.

Щороку у світі на звалищах опиняється 40 млн. т електроніки. З цієї кількості лише 16 % переробляють для повторного використання, тоді як потенційна вартість того, що залишається, понад 51 млрд дол. США. Так, у зачастинах викинутої електроніки міститься біля 300 т золота, 1 тис. т срібла, 16 мегатонн сталі.



Слід зазначити, що перелічені заходи не є вичерпними. Їх запровадження має здійснюватися на системній основі, як невід'ємної частини плану реалізації екологічної політики та цілей, яких прагне досягти компанія за певний проміжок часу.



Плановані заходи щодо впровадження «зеленого офісу» мають бути досяжними та придатними для оцінки їх ефективності, мати відповідальних виконавців і чітко визначені терміни реалізації.



## Упровадження «зеленого офісу» стимулює розвиток корпоративної культури

Упровадити практику управління екологічними аспектами у повсякденний робочий процес із залученням кожного працівника є завданням «зеленого» менеджменту компанії.

Важливу роль тут відіграє власний приклад. Так, заклики до економії ресурсів від керівника, який пересувається містом автівкою, що споживає за день палива на суму, порівняну з місячним окладом рядового працівника, скоріше за все будуть сприйняті співробітниками з недовірою. А у гіршому разі — з обуренням, через підозру, що економія ресурсів зумовлена аж надто надмірною заощадливістю керівництва, і аж ніяк не турботою про довкілля та працівників.

Реалізація заходів буде набагато ефективнішою, якщо ініціатива керівництва буде зрозумілою й матиме підтримку колективу.

На шляху впровадження «зеленого офісу» необхідно всіляко мотивувати й підтримувати ініціативи працівників. Поясніть, чому для компанії важлива участь у проекті й що потрібно від кожного. Не чекайте загального розуміння та моментальних змін. Оперуйте фактами й цифрами замість гасел. Інформуйте співробітників про доцільність нововведень, що впроваджуються. Організуйте різноманітні конкурси та змагання. Наприклад, конкурс на кращий інформаційний плакат для нагадування про необхідність економії енергії, тепла, води, витратних матеріалів. На сайті компанії створіть сторінку, присвячену проекту, і регулярно оновлюйте дані про нововведення та успіхи. При таких змінах варто переглянути й формат корпоративних подій — наприклад, корпоративні вечірки у ресторанах та барах замінити активним відпочинком на природі, долучатись до екологічних ініціатив, відзначення екологічних дат, брати участь у спортивних змаганнях тощо.



### ДОВІДКА!

На цей час лише дві компанії **ТОВ «Північно-Український Будівельний Альянс»** та **ТОВ «Спецбуд-плюс»**, що входять до Корпорації «Укрбуд», є користувачами сертифікатів, які підтверджують відповідність їх офісів вимогам стандарту «зелений офіс».

## Українська практика впровадження «зеленого офісу»

Концепція «зеленого офісу» набуває популярності й серед українських компаній. Уже давно підхопили «зелену хвилю» «Київстар», ТОВ «Астеліт» (TM life :)), компанія «Воля», торгівельна мережа «Фокстрот», ЗАТ «Оболонь», НАСК «Оранта» і багато інших. Внесок кожної з них різний: деякі займають активну позицію у сфері захисту довкілля, деякі роблять елементарні «зелені» кроки, увпроваджуючи лише окремі елементи «зеленого офісу».

## Актуальний коментар

**Світлана Демченко, заступник директора з радіаційної безпеки та охорони праці ТОВ «Північно-Український Будівельний Альянс»**

Успішне проходження екологічної сертифікації на відповідність стандарту «зелений офіс» у листопаді 2017 року стало ще одним кроком на шляху розвитку екологічної та соціальної відповідальності нашої компанії. Ми розуміємо важливість питань захисту довкілля в сучасному світі та їх особливу значущість для будівельних компаній. Це, передусім, зменшення екологічних впливів, раціональне використання ресурсів, оптимально комфортне та здорове середовище для мешканців осель, що ми будуємо, і, звичайно, для працівників компанії.

Спочатку програма була спрямована на раціональне використання паперу й електроенергії та закупівлю енергоефективної офісної техніки. З кожним роком ми збільшуємо відсоток закупівель екологічних товарів. У 2017-му в усіх приміщеннях офісу проведено повну заміну системи освітлення із встановленням енергозберігаючих світлодіодних ламп. Упроваджено роздільне збирання відходів, зокрема передачу відпрацьованого паперу на перероблення. Співробітники компанії користуються переважно електронним документообігом. Використані елементи живлення ми збираємо у спеціальний контейнер і віддаємо на перероблення спеціалізованій установі. Що приємно, батарейки стали надходити не лише від працівників офісу, а й від членів їх родин і відвідувачів офісу, що, безперечно, свідчить про гарне сприйняття й відкритість людей до екологічних ініціатив.

Макети інформаційних наклейок для мотивування працівників офісу зберігати ресурси та сортувати відходи ми взяли в керівництві по впровадженню стандарту «Зелений офіс» (видання ВГО «Жива планета»). Зазвичай, після закінчення робочого дня співробітники включають режим вимкнення комп'ютерної та офісної техніки.

На сьогодні сертифікацію поширено лише на один із офісів компанії, проте у подальших планах — підтвердження відповідності вимогам екологічного стандарту й інших офісів.

Вигода від упровадження стандарту очевидна — це економія й створення комфортнішого середовища для працівників, зміцнення колективу. Сертифікація підтверджує, що наш офіс справді «зелений» і відповідає багатокритеріальним вимогам стандарту. Наявність сертифікату посилює довіру стейхолдерів до нашої компанії як до такої, що сповідує принципи сталого розвитку та прагне змінювати світ на краще реальними справами. ■

**Більше за темою** — у журналі «ECOBUSINESS. Екологія підприємства» за 2018 рік.

Індекси: **68155, 89880**